

STEM IN DE STAD

Deuteronomium: 6: 4-9 / Openbaring: 21: 1-5

door Jurjen Beumer

1. Intro

Binnen niet al te lange tijd zal ons werk, het Sociaal Basis Pastoraat, gaan samenwerken in een groter diakonaal geheel; het project Stem in de Stad. U heeft daar vast al wel iets over gehoord of gelezen. Eind dit jaar ongeveer zullen we gaan verhuizen van de Gedempte Oude Gracht naar de Nieuwe Groenmarkt. Samen met de Groenmarktparochie, met het eethuis Vincentius en met het dekenaat Haarlem van de RK-kerk zullen we in een van de panden daar ons diakonaat, onze kerkelijke aanwezigheid in de stad, verder ontwikkelen. Samen met alle wijkgemeentes en parochies in Haarlem en omgeving. Ook met uw gemeente in Schalkwijk. Dit oecumenische diakonale project Stem in de Stad komt na een paar jaar intensieve voorbereiding nu dus heel dichtbij. Daarom is het zinvol om vanmorgen samen met u eens wat nader in te gaan op die twee uiterst centrale woorden in de naam van ons nieuwe project Stem in de Stad: *stem* en *stad*.

2.

De stad. Onze 'natuurlijke' omgeving is een stad, is stedelijk gebied, onze randstad is in feite één grote stad, een metropool. 'Pool' komt van het griekse polis en de polis wordt bestuurd door de poli(s)-tiek. Platteland kennen we bijna niet meer in Nederland. Ook onze zogenaamde plattelandsgebieden worden beheerst én vaak bedreigd door de steden. Grote nieuwbouwwijken worden tegen steden aangeplakt. Er ontwikkelt zich een eigen problematiek, slaapsteden waar maar al te vaak de eenzaamheid toeslaat; verveeld trek je je nummertje in de rij van de supermarkt. Mensen zijn nummers geworden, want als 'nummer zoveel' ('u bent aan de beurt') verdwijnt je in de anonimiteit, je hebt nauwelijks een eigen *stem*. En dan volgt de boeiende samenhang tussen binnenstad en slaapstad. Want wie eenzaam is, wie in de knoop zit met het eigen levensverhaal, wie verslaafd is geraakt (m.n. alcohol!) zoekt vertier en trekt in de richting van de binnenstad, de winkelcentra. Moet u maar eens goed kijken in de binnenstad, tussen de haastig winkelende mensen die gauw iets willen kopen en de gezellig slenterende mensen die winkelen als hobby hebben zie je tientallen anderen. Ze lopen niet in de pas, ze horen er eigenlijk niet bij. Ze lopen verwaasd, verweesd, zonder doel en richting. Het kan àlle kanten op en daardoor draaien ze rond als een tol. 'Soms heb ik het gevoel dat de Grote Kerk boven op me valt', zei laatst iemand tegen me, 'ik wordt er duizelig van.' Het AanloopCentrum van Stem in de Stad is er voor hen.

3.

De stad heeft een geweldige invloed op mensen, niet alleen op deze randgroepen, maar op ons allemaal. Er is de drukte van de stad, het voortrazende verkeer, de overvolle winkelstraten, de schreeuwende reclamezuilen (heel veel naakt), de aandacht-eisende étalages, de toenemende criminaliteit; de **zuigkracht** is enorm. Dat alles tettert door ons hoofd en wordt daar ergens opgeslagen en onbewust doet het zijn werk. We worden rusteloos, opgejaagd en koopziek. De stad is één groot orgasme, we worden genómen, we worden uiteindelijk béétgenomen. We worden overspoeld en overschreeuwd, onze eigen *stem* doet er niet meer toe en velen verdrinken of worden geleefd. Nog is er niet de ghetto-vorming in onze grote steden zoals in Amerika. Ik ben daar geweest, ik heb meegeholpen met voedseluitdelingen aan de armen. Ik moest er weer aan denken toen ik deze week van iemand hoorde dat-ie gegeten had uit de container van Van der Valk.

4.

De stem. Temidden van deze ontwikkelingen beste gemeente heeft de kerk een grote diakonale en pastorale taak. Zeker, een minderheidsgroep is de kerk geworden. Niet meer die dominante plaats die haar mooie kerken en kerktorens doen geloven. Maar misschien is dat wel goed, want zó is de beweging van Christus ook begonnen. Als een kleine groep van mensen die probeerden te leven vanuit de *hoop*. Meer is geloven eigenlijk niet, leven vanuit de hoop. Hartstocht voor het onmogelijke. In ons geval, tegen beter weten in volhouden dat het zeker waar is dat onze steden broeinesten van ellende zijn, maar ook iets anders, óók vindplaatsen van hoop waar mensen gelukkig zijn en kunnen worden.

5.

In het diakonaat houden we ons bezig met een 'theologie van de stad'. Naast het concrete werk voor mensen in nood (en doet u vooral mee!) is het belangrijk ons te bezinnen. De invloed van stedelijk leven op mensen is immens, over de psychologie van die zuigkracht sprak ik al.

Maar nog belangrijker, wat doet het leven in zo'n omgeving met ons geloof, met onze hoop, met onze liefde. Houdt dat stand als er zo'n druk op uitgeoefend wordt. Immers, als onze eigen stem al bijna verdwijnt in de anonimiteit, hoeveel te meer de *Stem* van God in wie we zeggen te geloven. 'Ik verneem nooit iets van God', hoe vaak klinkt dat niet in ons eigen hart. God lijkt begraven in de mooie grote kerken van weleer, een museumstuk zoals die kerken zelf. Dan verdwijnt de menselijke hoop, dan verwatert ons geloof, dan perverteert onze liefde. En waar deze drie verdwijnen daar is de mens volledig aan zichzelf overgeleverd. Het lijkt heel wat aan de buitenkant, maar de koudheid en de kilte stijgen uit de diepten van ons hart naar boven. We leven met strakke kaken en verharde gezichten. De eenzaamheid omklemt ons, onze stad is een dodenstad geworden, een nekro-polis, vol met dorre doodsbeenderen zoals in Ezeziel 37:1-14.

6.

Want met dat mensen het eigenmachtig hogerop zoeken vallen ze gigantisch van hun voetstuk, de torenstad Babel laat het zien (Genesis 11). En nog kritischer wordt het wanneer we vanuit die kilte van het eigenbelang de vreemdeling uit ons midden weren, daardoor gingen de steden Sodom en Gomorra ten onder (Genesis 19).

De verhalen over de steden in het OT zijn bijzonder kritisch. Waarom? Omdat in die steden de *Stem* verstikt wordt van Degene die voortdurend als een specht op ons gehoorbeen tikt en roept, '**Hoor Israël**'. Het is de lezing van vandaag, de oerbelijdenis van Israël, de Stem in het gebeuren van alle dag. 'Hóór, ik heb jullie iets te zeggen dat in jullie hart een verkommert leven leidt, iets nieuws, iets buitengewoons.

Hóór Israël (en via Israël mogen wij vanmorgen meehoren), ik heb iets unieks voor jullie,' houdt Mozes het volk voor in het boek Deuteronomium dat als één grote preek gelezen kan worden. Deuteronomium is zoiets als de 'regeringsverklaring' van Mozes. Dáár moeten jullie je aan houden, dat spreken we af. Zoniet, dan vallen jullie steden, toen en nu. Dan komt Babel, dan komt Sodom en Gomorra, dan komt Jericho terug. Al deze steden hebben zich niet willen laten bezoeken door de *gerechtigheid*. Het waren vestingen van vuil en vies, van winst en waan, van dodelijke tering en nering. Alles mocht er klinken, behalve die Ene Stem. Die Stem werd uit die steden verbannen. Daarom blijven ze achter als dodensteden, als symbolen van kwaad en bedrog, als voorbeeld-steden met een grote aktualiteit. In zúlke steden valt niet te leven, het zijn etterende puisten die zich niet willen laten opensnijden, die doof zijn voor de *Stem* in hun *stad*.

7.

'Hoor Israël, de Here is onze God: *de Eeuwige is Eén!*' Eén, enig, enkelvoudig, uniek, uit één stuk, zó is de God van liefde over wie Mozes spreekt en preekt.

Wie, zoals wij allemaal, verdwaalt in de veelvoud van de stad, in de dubbelzinnigheid van het stratenlabyrinth heeft één uitgestoken hand nodig die zegt: kom maar met mij mee, nu zal ik je eens wat laten zien, iets nieuws. Eerst stribbel je nog wat tegen, maar gaandeweg komt vanuit de diepte van je ziel iets terug van geloof, hoop en liefde. Je bloeit op, je gaat steeds lichter lopen en voor je het weet ben je opnieuw een stad binnengewandeld, je wrijft je ogen uit, 't is niet te geloven deze nieuwe stad. Je herkent het eerst niet, maar je Gids die nog steeds je hand vasthoudt vertelt. Hij vertelt hoe deze stad **uit de hemel** is neergedaald (Op. 21:2) 'Uit de hemel' d.w.z. vastgeklonken aan de hoopvolle visioenen van mensen, als een onuitroeibaar geloof, als een onblusbare liefde, niet klein te krijgen. 'Uit de hemel', d.w.z. nu nog niet, maar ooit! Nu nog in je blijde dromen, in je taaie visioenen maar straks in werkelijkheid.

8.

Ongelooflijk op wat voor plaatsen die Gids ons brengt, 'en de stad was zuiver goud, gelijk zuiver glas' (21:18). 'En de fundamenten van de muur der stad waren met allerlei edelgesteente versierd (diamant, robijn, topaas, saffier, 19). 'En de stad heeft de zon en de maan niet meer nodig, dat die haar beschijnen, want de heerlijkheid Gods verlicht haar en haar *lamp is het Lam ...*' (23) In een flitsend visioen wordt deze nieuwe stad, dit nieuwe Jeruzalem beschreven door Johannes: zó zullen onze steden er uitzien, vrede, recht, geluk (weg drugs, weg armoe, weg stank). Dit beste gemeente is de inhoud van de Stem, de stem die in onze steden en ons hart lijkt verstomd, maar ondanks alles woning in ons heeft gemaakt. Als deze Stem in ons tot leven komt dan gaat dat unieke gebeuren van Godswege beginnen.

Ik heb allang in Haarlem die kleine glinsteringen van goud in onze straten gezien en als u goed meekijkt zien we samen het lichte flonkeren van echte edelstenen. Niet als het donker is, wel als dat donker verlicht wordt door de lamp van het Lam, Jezus zelf. Hij was ook de gids die ons al even die nieuwe stad liet zien.

Dat wij als gemeente en gemeenteleden deze roeping volgen, ons visioen niet laten doven en ons bemind weten door die unieke Liefde.

gedicht Oosterhuis.

LITURGIE 1, Ontmoetingskerk 11-9-94

Begroeting

Bemoediging

(invoegen !) **Intro**

Drempelgebed

Eerst psalm, psalm 87

Kyrie

Gloria

Gebed

Eerste lezing Deut: 6:4-9

Zingen gezang 28: 1,2

Tweede lezing Openbaring 21: 1-5

Zingen gezang 28: 3,4.

Preek

Lied na de preek, gezang 490

Gebeden: voorbede (+gezongen kyrie) - stil gebed - Onze Vader

Kollekte

Slotlied, gezang 114 (+Amen)